

Kommunal- og distriktsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/3071-

Dato
23. oktober 2023

Vurdering av innsigelsen til kommunedelplanen for Sirdal nord

Vi viser til brev datert 3. mai der Klima- og miljødepartementet bes uttale seg om innsigelsene til kommunedelplanen for Sirdal nord.

Klima- og miljødepartementet viser til at forslagene om areal til fritidsboliger 7_1 og 7_5 samt 7_3 påvirker hubrotterritoret Si-10. Hubroen er vurdert til å være sterkt truet (EN) i rødlisten fra 2021. Arten har vært totalfredet siden 1971 og har en egen handlingsplan. Likevel går bestanden ned og den samlede belastningen på arten er høy. Territoriet Si-10 bidrar til hubrobestanden i regionen gjennom god ungeproduksjon og er vurdert til å være av de viktigste territoriene for hubro i Sirdal og indre Agder. Hyttebygging med påfølgende aktivitet i områdene 7_1, 7_3 og 7_5 vil føre til at hubrotterritoret vil miste sin verdi.

Vi mener utbyggers ønske om areal til fritidsboliger og det lokale selvstyret ikke kan veie tyngre enn hensynet til en sterkt truet art og nasjonale miljømål. Etter vår vurdering tyder den betydelige tomtereserven for fritidsboliger i Sirdal på at det finnes alternative arealer for fritidsboliger i kommunen. Klima- og miljødepartementets tilrådning er at innsigelsene fra Statsforvalteren i Agder tas til følge.

Om saken

Statsforvalteren i Agder (tidligere Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder) har fremmet innsigelse til områdene 7_1 og 7_5 (625 dekar) samt området 7_3 (172 dekar) i kommunedelplan for Sirdal nord av hensyn til den sterkt truede arten hubro. Områdene 7_1 og 7_5 grenser til hverandre. Område 7_3 ligger sørvest for de to andre områdene. Alle tre områder er foreslått som byggeområde for fritidsbebyggelse. 7_3 grenser i øst til et eksisterende urealisert byggeområde for fritidsbebyggelse. Områdene er i kommuneplanen for 2007–2018 avsatt til landbruks-, natur- og friluftslivsområde (LNF-område).

Statsforvalteren viser i oversendelsesbrevet datert 10. april 2023 at Sirdal er et kjerneområde for hubroen og at kommunen har et klart ansvar for å ivareta arten. Ifølge oversendelsesbrevet vil etablering av fritidsboliger i områdene 7_1 og 7_5 ikke være forenlig med nasjonale interesser knyttet til en sterkt truet art. Når det gjelder område 7_3, er innsigelsen begrunnet med risiko for negative konsekvenser for hubroens bruk av området ved bygging av fritidsboliger samt manglende konsekvensutredning og vurdering av samlet belastning.

Partene ble ikke enige gjennom mekling, som fant sted 20. januar 2022.

Utredninger av hubro i området fra Ambio (2007) og Ecofact (2017 og 2021) inngår som kunnskapsgrunnlag i saken. I tillegg har det i perioden 2019-2023 vært gjennomført et kartleggingsprosjekt med mål om å få bedre oversikt over reirplasser som er aktive.

Kommunens vurdering

Sirdal kommune viser, ifølge Statsforvalterens oversendelsesbrev og møtet 21. august 2023, til at utbygging av fritidsboliger er en stor drivkraft i Øvre Sirdal og av stor betydning for næringslivet. Omfanget av fritidsbebyggelse styrker grunnlaget for nye næringsetableringer. Kommunen ønsker å fortette eksisterende utbyggingsområder og understreket i møtet at området allerede er påvirket av eksisterende utbygging av fritidsboliger og turløyper samt at den aktuelle hekkelokaliteten ikke har vært i bruk på flere år. Kommunen mener det er tvilsomt hvor mye ytterligere utbygging i et allerede påvirket område vil virke negativt på hubroen. Kommunen mener også det er uforholdsmessig å nekte utbygging gitt hyttebyggingens betydning for næringslivet.

Miljødirektoratets vurdering

Direktoratet tilrår i brevet datert 30. august 2023 at innsigelsene fra Statsforvalteren i Agder til byggeområdene 7_1, 7_3 og 7_5 tas til følge. De vurderer at en utbygging av disse områdene vil komme i konflikt med leveområdet til en sterkt truet art av nasjonal interesse (jf. rundskrivet «Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis» (T-2/16)). Miljødirektoratet kan ikke se at det er mulig å gjennomføre avbøtende tiltak som i vesentlig grad vil redusere de negative konsekvensene. Hubroterritorium Si-10 er ifølge direktoratet allerede utsatt for en så stor samlet belastning at ytterligere utbygging ikke kan anbefales. Direktoratet viser til at Sirdal kommune allerede har avsatt store områder for fritidsbebyggelse, og at samfunnsnyttene av de tre aktuelle områdene er begrenset i en regional eller nasjonal sammenheng. Tilsvarende samfunnsnytte kan oppnås med utbygging der det er mindre konflikt med nasjonale interesser, slik direktoratet ser det.

Klima- og miljødepartementets vurdering

Rundskriv T-2/16 sier at innsigelse skal vurderes når foreslått ny arealbruk vil komme i konflikt med

- truede arter (CR-Kritisk truet, EN-Sterkt truet og VU-Sårbar) og deres leveområder, jf. gjeldende Norsk rødliste for arter
- naturområder som i kraft av sin størrelse, urørthet, beliggenhet og sammenheng er viktige for arealkrevende arter (...)

Hubrobestanden har hatt en negativ utvikling og den samlede belastningen på arten er stor både nasjonalt, regionalt i Agder og lokalt i Sirdal. Hubro har vært totalfredet i Norge siden 1971. Likevel er den i dag kategorisert som sterkt truet på Norsk rødliste for arter 2021. Det betyr at risikoen for at arten skal dø ut i Norge, er svært høy. Bestandsnedgang er knyttet til redusert byttedyrtilgang, arealinngrep, elektrokusjon, kollisjon med menneskeskapte installasjoner, gjengroing av åpent landskap, forstyrrelser i hekketiden og miljøgifter. Ofte vil flere av faktorene virke samtidig og være med på å forsterke de negative effektene.

Sirdal har vært og er et kjerneområde for hubro i Agder. I 2014 anslo man at det var mellom 49 og 78 hekkende hubropar i Agder. I første årsrapport fra kartleggingsprosjektet i Sirdal 2019–2023 ble det antatt at det historisk har vært 28 territorier i kommunen, og at for 20 av disse var det registrert aktivitet i form av hekking eller roping på 2000-tallet.

Kunnskapsinnhenting gjennom dette kartleggingsprosjektet viser nå at det kun er sju aktive territorier i Sirdal og at de siste årene har vært vellykket hekking i to av disse. Det territoriet som ligger til grunn for denne innsigelsen er ett av de to territoriene som har fått frem unger de siste årene. Dette territoriet er vurdert til å være av de viktigste territoriene for hubro i Sirdal og indre Agder.

Siden 2009 har det vært egen handlingsplan for hubro. Handlingsplanen ble revidert i 2022. Første målsetting med handlingsplanen er å redusere de negative påvirkningsfaktorene for arten, slik at bestandsnedgangen stanses og det tilrettelegges for at arten kan gå ned en kategori på rødlisten fra sterkt truet til sårbar (VU). Den andre og mer langsiktige målsettingen med handlingsplanen er å legge til rette for at arten i størst mulig grad kan reetablere seg og opprettholde selvrekrutterende populasjoner i sitt tidligere utbredelsesområde.

Klima- og miljødepartementets vurdering er at det i denne saken foreligger et svært godt kunnskapsgrunnlag om hubroen (gitt de praktiske begrensningene knyttet til kunnskapsinnhenting om denne arten), både i Sirdal kommune og Indre Agder og om dette områdets betydning og verdi som hubroterritorium. Vi mener det også kommer klart frem at hyttebygging med påfølgende aktivitet i alle de tre omtalte hytteområdene 7_1, 7_3 og 7_5 vil føre til at dette hubroterritoriet vil miste sin verdi. Nosedalen og Hønedalen er trolig viktige områder for hubroen, da disse dalene er uten fritidsbebyggelse og bidrar til at det er ulike naturtyper i territoriet. Fuglerike våtmarksområder, jordbruksområder, myrdrag og fjellhei gir

grunnlag for gode jaktområder med jevn og god byttedyrtilgang gjennom året.

Det er godt dokumentert at den samlede belastningen på hubroen i Sirdal og Indre Agder er stor. Den nyeste kunnskapen viser at mange eldre territorier ikke lenger er i bruk og at territoriet Si-10 er ett av to territorier i Sirdal/Indre Agder som de siste årene har fått fram flyvedyktige unger. En utbygging i tråd med planen og konsekvensene dette trolig medfører, vil være i strid med handlingsplanen for hubro og med tiltakene som trengs for å nå nasjonalt mål om at ingen arter skal utryddes og at utviklingen til truede arter skal bedres.

Vi viser til at Miljødirektoratet mener det ikke er mulig å gjennomføre avbøtende tiltak som i vesentlig grad vil redusere de negative konsekvensene. Sirdal kommune har imidlertid store arealer til fritidsboliger. Statsforvalteren viser i oversendelsesbrevet til «Arealregnskap for Agder», som sier at Sirdal kommune har avsatt snaut 12 000 dekar til fremtidig fritidsbebyggelse (områdene 7_1, 7_3 og 7_5 utgjør snaut 800 dekar av dette). Alternative utbyggingsområder kan med andre ord trolig ivareta lokal verdiskaping dersom det skal bygges flere fritidsboliger i kommunen, slik vi ser det.

Klima- og miljødepartementet har forståelse for at Sirdal kommune ønsker fritidsboliger som bidrar til verdiskaping og næringslivet lokalt. Etter vår vurdering kan imidlertid ikke utbyggers og kommunenes ønske om areal til fritidsboliger veie tyngre enn hensynet til et viktig territorium for en sterkt truet art i denne saken. Vi viser også til en betydelig tomtereserve for fritidsboliger i kommunen. Disse områdene må vurderes tatt i bruk i stedet for områder i konflikt med miljøverdier av nasjonal og vesentlig regional betydning. Etter vår vurdering er lokalisering av nye byggeområder for fritidsbebyggelse i et viktig område for den sterkt truede hubroen ikke forenlig med naturmangfoldloven § 12. Vi viser også til den samlede høye belastningen på arten, jf. naturmangfoldloven § 10.

Videre mener Klima- og miljødepartementet, i likhet med Miljødirektoratet, at det godkjente og ikke utbygde hytteområdet som grenser inntil område 7_3 bør tas ut av kommuneplanen ved neste revisjon. Hensikten er å ivareta det viktige hubroterritoriet Si-10. Vi viser til punkt 47 i de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging 2023 – 2027 om å vurdere om tidligere godkjent arealbruk skal endres av hensyn til blant annet naturmangfold ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Kommune bør oppfordres til å følge opp dette.

Tilråding

Klima- og miljødepartementet tilråder at innsigelsen tas til følge. I tillegg bør kommunen oppfordres til å ta ut det godkjente og ikke utbygde hytteområdet som grenser inntil område 7_3 tas ut av kommuneplanen ved revisjon av kommuneplanens arealdel.

Med hilsen

Øyvind Andreassen (e.f.)
avdelingsdirektør

Sindre Bæk
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Miljødirektoratet, Sirdal kommune og Statsforvalteren i Agder.